

## Γεωγραφίες

Αρ. 40 (2022)

Γεωγραφίες, Τεύχος 40, 2022



**Αντέξαμε 22 χρόνια και 40 τεύχη... και συνεχίζουμε! Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής**

*Η Συντακτική Επιτροπή*

## Αντέξαμε 22 χρόνια και 40 τεύχη... και συνεχίζουμε! Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής

We have endured 22 years and 40 issues...and we continue!  
A note from the editorial committee

Στο 20στο τεύχος το 2012, είχαμε χρησιμοποιήσει ένα παρόμοιο τίτλο και σήμερα τον επικαλούμαστε γιορτάζοντας τα 40 τεύχη και τα 22 χρόνια κυκλοφορίας και, το κυριότερο, αναγγέλλοντας ότι θα συνεχίσουμε. Το “αντέξαμε” είναι κυριολεκτικό, με δεδομένη τη μεγάλη προσπάθεια και τις πολλές ώρες εθελοντικής εργασίας που απαιτούνται για να κυκλοφορήσει ένα τεύχος. Με εξαίρεση τη σύντομη περίοδο κατά την οποία το περιοδικό είχε γραμματέα την κα Ζωή Φουλίδη και αργότερα την κα Θάλεια Αλεβιζάκη στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, όλα τα υπόλοιπα χρόνια το περιοδικό βασίζεται στην εργασία των μελών της ΣΕ, κάτι σαν το στρατό, το ναυτικό και την αεροπορία στο παραμύθι «Χωρίς Όνομα». Ευχαριστούμε τις δυο κυρίες όπως και το Τμήμα Γεωγραφίας για την τότε φιλοξενία του περιοδικού. Με την ευκαιρία θέλουμε να ευχαριστήσουμε επίσης τους/τις δεκάδες κριτές που έχουν συμβάλει στη διατήρηση της ποιότητας του περιοδικού καθώς και τα μέλη της παλιάς Συντακτικής Επιτροπής και τους ειδικούς συμβούλους που στηρίζουν την έκδοση με ιδέες και εθελοντική εργασία.

Δεν είναι λοιπόν μικρή επιτυχία τα 22 χρόνια και τα 40 τεύχη, δεδομένης της κρίσης στον έντυπο επιστημονικό τύπο (είμαστε το μοναδικό ελληνικό περιοδικό επιστημών του χώρου που εκδίδεται και έντυπα) και της μικρής ελληνόφωνης κοινότητας των γεωγράφων. Τα έντυπα επιστημονικά περιοδικά εκλείπουν σιγά-σιγά ή υποστηρίζονται από μονοπωλιακούς εκδοτικούς οίκους και πλούσιες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Τίποτα από τα παραπάνω δεν ισχύουν στη σημερινή Ελλάδα και έτσι δεν είναι λίγο που εξακολουθούμε να υπάρχουμε και σε έντυπη μορφή, κάτι που θα επιδιώξουμε και στο μέλλον σε πείσμα των σειρήνων για αποκλειστικά ηλεκτρονική έκδοση.

Οι *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ* γεννήθηκαν μαζί με τον 21 αιώνα και αναπτύχθηκαν παράλληλα με τα δραματικά γεγονότα και τις επάλληλες κρίσεις που σημάδεψαν την αρχή της νέας χιλιετίας. Γιορτάζουμε λοιπόν ένα ευχάριστο γεγονός και μαζί με το ανα χείρας επετειακό τεύχος 40 διοργανώνουμε συνέδριο 24-26 Νοεμβρίου 2022 στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο με τίτλο: **22 Χρόνια Γεωγραφίες. Κρίσεις-Αντιστάσεις-Προοπτικές**. Το συνέδριο έχει προσελκύσει πολλές συμμετοχές, ελπίζουμε να έχει επιτυχία αντίστοιχη του ενδιαφέροντος που έχει προκαλέσει και προσβλέπουμε στη δημοσίευση αφιερωμάτων ή μεμονωμένων εργασιών από αυτές που θα παρουσιαστούν.

Αντέξαμε λοιπόν 22 χρόνια και 40 τεύχη και συνεχίζουμε. Ως μικρή αναδρομή στην ιστορία του περιοδικού, ας θυμηθούμε αυτά που γράφαμε στο Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής στο πρώτο τεύχος, άνοιξη 2001:

«Οι *Γεωγραφίες* είναι προϊόν μιας συνεργασίας φίλων που έχει αρχίσει με διάφορες μορφές από το 1981. Αντίθετα προς τους νόμους της αγοράς, δεν έρχεται να καλύψει μια υφιστάμενη ζήτηση, αλλά να συμβάλει στη δημιουργία μιας κριτικής επιστημονικής συζήτησης για τα θέματα χώρου στην Ελλάδα και διεθνώς[...] Γιατί όμως *Γεωγραφίες*; Ο προβληματισμός για το χώρο και τον τόπο είναι ήδη κατακερματισμένος και ενίοτε υπερ-ειδικευμένος ανάμεσα σε πολεοδόμους, χωροτάκτες, γεωλόγους, τοπογράφους, ιστορικούς, αρχιτέκτονες, περιβαλλοντολόγους, χαρτογράφους κ.α. Έχει χαθεί η ενότητα του χώρου, ενώ σπάνια αναζητείται η σχέση της υλικής, φυσικής βάσης με τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαδικασίες. Η γεωγραφία, ως επιστήμη του χώρου, έχει τα εργαλεία και τις μεθόδους να συνθέσει τις επιμέρους προβληματικές αν βασιστεί σε έναν πλουραλισμό, αν δεν είναι Η Γεωγραφία αλλά *Γεωγραφίες*. Αν δηλαδή επιτρέψει τις πολλαπλές κριτικές προσεγγίσεις, χωρίς ντεντερμινισμούς και τις τεχνοκρατικές απλουστεύσεις του παρελθόντος. Αυτή την προσέγγιση προτίθεται να προωθήσει το περιοδικό και προσκαλεί όσες και όσους ενδιαφέρονται να συνεργαστούν μαζί του σε αναζήτηση μιας (όχι μάταιης, πιστεύουμε) νέας συλλογικότητας».

Αυτά γράφαμε τότε. Επιδιώκαμε παράλληλα να στηρίζουμε την υπόθεση της γεωγραφίας στην Ελλάδα και τη λειτουργία των δυο νέων πανεπιστημιακών τμημάτων, δημιουργώντας ένα χώρο διαλόγου. Δεν μπορούμε να εκτιμήσουμε αν και πώς βοήθησε το περιοδικό τα δυο τμήματα και αν συνέβαλε ώστε η γεωγραφία να βρει τη θέση της στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα. Αν πετύχαμε στις επιδιώξεις μας το αποτιμούν κάθε τόσο οι συνάδελφοι στα δυο τμήματα και οι αναγνώστες/συνεργάτες και οι αναγνώστριες/συνεργάτιδες του περιοδικού.

Όπως γράφαμε και στο εορταστικό 20στο τεύχος, τα πρώτα 16 εκδόθηκαν με τη συνεργασία των εκδόσεων Εξάντας και της Μάγδας Κοτζιά, την οποία χάσαμε το 2013. Από το τεύχος 17 συνεχίζουμε με τις εκδόσεις νήσος και την κυρία Πόλα Καπόλα. Ευχαριστούμε και τους δυο εκδοτικούς οίκους για τη στήριξη της προσπάθειάς μας σε ένα περιορισμένο αλλά και συγχρόνως υποστηρικτικό αναγνωστικό κοινό που μας επιτρέπει να κυκλοφορούμε. Ωστόσο, με τη βοήθεια και την εθελοντική εργασία του Γιώργου Βελεγράκη, τα περιεχόμενα των τευχών 15–27 και το 35, ήταν διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή δυο μήνες μετά την κυκλοφορία της έντυπης μορφής στη διεύθυνση: [www.geographies.gr](http://www.geographies.gr).

Σήμερα είμαστε στην ιδιαίτερα ευχάριστη θέση να αναγγείλουμε την έναρξη συνεργασίας του περιοδικού με το **Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ)** στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του οποίου θα είναι σύντομα διαθέσιμα τα περιεχόμενα των παλιών τευχών. Οι *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ* περνούν λοιπόν στη διαδικτυακή εποχή, η οποία θα επιτρέψει τη μεγαλύτερη αναγνωσιμότητα του περιοδικού, διατηρώντας παράλληλα την έντυπη μορφή.

Το 40στό τεύχος δίνει την ευκαιρία για έναν μικρό απολογισμό και σκέψεις για το πώς συνεχίζουμε. Σε όλα τα τεύχη μέχρι σήμερα έχει διατηρηθεί η οργάνωση σε έξι θεματικές ενότητες: Γεω-επικαιρότητες, με δυο ή τρία σχόλια σε θέματα συγκυρίας σχετικά με τη γεωγραφία, στα Επιστημονικά Άρθρα, όπου δημοσιεύονται εκτενείς εργασίες σε διαφορετικές θεματικές περιοχές μετά από κρίση δυο ή περισσότερων κριτών, στις Επιστημονικές Συναντήσεις και Αντιπαραθέσεις, στις οποίες δημοσιεύονται σύντομες περιγραφές συνεδρίων και σεμιναρίων και

άλλων επιστημονικών δράσεων, στις Παρουσιάσεις Ερευνών και Διατριβών, στο Βήμα των Φοιτητών, όπου δημοσιεύονται εργασίες κυρίως πτυχιακών/διπλωματικών εργασιών, και στις Βιβλιοκριτικές. Πιστεύουμε ότι οι ενότητες αυτές είναι και στο μέλλον χρήσιμες γιατί δίνουν μια ευελιξία στη διάταξη της ύλης και σκοπεύουμε να τις διατηρήσουμε. Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται αναλυτικά η κατανομή των δημοσιευμάτων ανά περιοχή για τα τεύχη 31-39. Στα τεύχη 20 και 30 υπάρχουν οι αντίστοιχοι πίνακες για τα τεύχη 1-20, και 21-30.

Περιεχόμενα τεύχη 31-39						
Τεύχη	Επιστημονικά Άρθρα	Επιστημονικές συναντήσεις	Έρευνες Διατριβές	Βήμα Φοιτητών	Βιβλιοκριτικές	Αριθμός Συγγραφέων
31	4	2	2	2	1	13
32	7	-	5	2	2	21
33	9	2	1	1	2	27
34	10	2	1	1	3	19
35 (ύλο)	8	1	3	2	2	35
36	10	-	1	2	1	23
37	4	2	2	2	2	22
38	8	-	3	-	1	26
39	4	1	1	2	2	16
<b>Σύνολο</b>	<b>55</b>	<b>10</b>	<b>19</b>	<b>14</b>	<b>16</b>	<b>202</b>

Σ' αυτά τα 22 χρόνια πάνω από 500 επιστήμονες, το 56% γυναίκες, δημοσίευσαν την εργασία τους σε κάποια από τις θεματικές τους περιοδικού, ενώ ένα ποσοστό 8-10% των εργασιών που είχαν υποβληθεί στην κατηγορία των επιστημονικών άρθρων έχουν απορριφθεί. Στα κείμενα που ακολουθούν υπάρχουν συνθετικές αναλυτικές περιγραφές οι οποίες αποτελούν και ένα χρήσιμο θεματικό ευρετηριασμό των εργασιών που έχουν δημοσιευτεί. Υπάρχουν λοιπόν κείμενα για τα περιεχόμενα των Γεωεπικαιροτήτων, για τα Θεματικά Αφιέρωματα, για την κοινωνική γεωγραφία και τον σχεδιασμό, για τη φυσική γεωγραφία, για την οικονομική γεωγραφία και την περιφερειακή ανάπτυξη, για τη γεωγραφία της εργασίας και τη δράση των εργαζομένων, για τη χαρτογραφία, για τους κινδύνους, τη διακινδύνευση και τις φυσικές καταστροφές, για το τοπίο και τέλος για τις μεταναστευτικές γεωγραφίες.

Όπως θα διαβάσετε στις σελίδες που ακολουθούν, τα 22 χρόνια κυκλοφορίας έχουν αναδείξει και αρκετά προβλήματα. Αρχίζοντας από τα τεχνικά, δεν έχει επιτευχθεί μια σταθερότητα στις ημερομηνίες/μήνες κυκλοφορίας ενώ οι πιέσεις από άλλες υποχρεώσεις στα τυπογραφεία καθυστερούν τη δική μας έκδοση. Πριν από την πανδημία, οι συχνές επιστημονικές συναντήσεις ήταν καλές αφορμές για τη διακίνηση του περιοδικού. Έπειτα από τρία χρόνια, μόλις φέτος θα ξανακάνουμε «τραπεζάκι» με τις *ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ* στο συνέδριο του Νοεμβρίου.

Στις καταγραφές που ακολουθούν, εντοπίζεται μια σταδιακή υποχώρηση στις επιστημονικές δημοσιεύσεις από τις θεματικές περιοχές της φυσικής γεωγραφίας, της χαρτογραφίας και της οικονομικής γεωγραφίας και περιφερειακής ανάπτυξης

και περιγράφονται πιθανές αιτίες, που θα μας απασχολήσουν ως ΣΕ στο άμεσο μέλλον. Παράλληλα σημειώνουμε την ελάχιστη παρουσία θεωρητικών κειμένων και άλλων με κριτική παρουσίαση εμπειρικών μελετών. Κυριαρχούν οι περιγραφικές προσεγγίσεις και ελάχιστες είναι εκείνες που θέτουν και απαντούν το κρίσιμο ερώτημα «γιατί». Αυτά και άλλα πολλά θα κουβεντιάσουμε στη ΣΕ το επόμενο διάστημα και θα προσπαθήσουμε να τα βελτιώσουμε. Για την ώρα ας κρατήσουμε το αισιόδοξο μήνυμα της συνέχισης μιας εκδοτικής παρουσίας 22 χρόνων και ας ευχηθούμε πολλά ακόμη ενδιαφέροντα τεύχη ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ.

## Για το περιοδικό Γεωγραφίες

*Πόλα Καπόλα, εκδόσεις νήσος*

Φέτος οι εκδόσεις νήσος συμπληρώνουν 30 χρόνια παρουσίας στον εκδοτικό χώρο στα πεδία των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών. Η βασική μας στόχευση ήταν ο εμπλουτισμός της ελληνικής βιβλιογραφίας τόσο με πρωτότυπα έργα ελλήνων επιστημόνων όσο και με μεταφράσεις σημαντικών βιβλίων της διεθνούς βιβλιογραφίας. Στο πλαίσιο αυτό φιλοξενήσαμε αυτά τα χρόνια και κάποια επιστημονικά περιοδικά, μιας και τα περιοδικά είναι οι κατεξοχήν χώροι όπου παράγεται η επιστημονική γνώση, εκφράζουν την ενδογενή παραγωγή μιας επιστημονικής κοινότητας και συμβάλλουν καθοριστικά στη συγκρότησή της.

Είναι αξιοσημείωτο ότι από τα περιοδικά που έχουν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις νήσος αυτή τη στιγμή παραμένουν ενεργά και με σταθερή κυκλοφορία δύο και το ένα από αυτά είναι οι *Γεωγραφίες*, των οποίων το 40<sup>ο</sup> τεύχος έχουμε τη χαρά να γιορτάζουμε φέτος.

Η πραγματικότητα είναι ότι δεν είναι σύνηθες τα επιστημονικά περιοδικά να κρατούν πολλά χρόνια. Τα περισσότερα έχουν ένα σύντομο κύκλο ζωής. Η επιτυχία των περιοδικών που μακροημερεύουν οφείλεται στη δυναμική και την οργάνωση της συντακτικής ομάδας. Οι *Γεωγραφίες* είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα όπου η δουλειά της συντακτικής ομάδας αντικατοπτρίζεται τόσο στην οργάνωση των θεματικών και των περιεχομένων κάθε τεύχους, όσο και στο –ακατόρθωτο για τους περισσότερους που αναλαμβάνουν το δύσκολο έργο της συλλογής κειμένων– να τα παραδίδουν, δηλαδή, στην ώρα τους.

Δεδομένων δε των απαιτήσεων (σε χρόνο και φροντίδα) έκδοσης ενός επιστημονικού περιοδικού, που δεν στηρίζεται σε εξωτερική χρηματοδότηση και οφείλει την ύπαρξή του στο ενδιαφέρον και το μεράκι της συντακτικής του επιτροπής, είναι αξιοθαύμαστη η αντοχή των *Γεωγραφιών* στο χρόνο. Μόνο η είσπραξη ενδιαφέροντος και αναγνώρισης από το κοινό και την επιστημονική κοινότητα μπορούν να εξηγήσουν τη δυναμική ενός εγχειρήματος, που εμφανώς ξεπερνάει τη μικρή ομάδα που συνήθως εμπλέκεται στην έκδοση ενός επιστημονικού περιοδικού.

Το αποτέλεσμα είναι αφενός να έχουμε ένα από τα λίγα περιοδικά που κυκλοφορούν αυτή τη στιγμή στη χώρα που όχι μόνο διαθέτει ένα οριοθετημένο επιστημονικό αντικείμενο, αλλά και παράγει πρωτότυπο υλικό, τροφοδοτεί την

συζήτηση σε όλα τα κρίσιμα πεδία, φιλοξενεί νέους ερευνητές και συνάμα διατηρεί μια σταθερότητα έκδοσης με 2 τεύχη το χρόνο που έρχονται στην ώρα τους.

Δεν θα μπορούσα να κλείσω αυτό το σημείωμα χωρίς να ευχαριστήσω τον Κωστή Χατζημιχάλη για την επιμονή και τη φροντίδα που δείχνει σε κάθε τεύχος. Εύχομαι οι Γεωγραφίες να συνεχίσουν για πολλά τεύχη ακόμα.

# Σχόλια εφημερίδων για την έκδοση και το πρώτο τεύχος



**Η Εποχή** 8.6.2007

**ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ**

**Ένα νέο επιστημονικό περιοδικό για τις επιστήμες του χώρου**

από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

**Της Άννας Αθανασίου**

**Φ**αίνεται πως ο κόσμος μας γίνεται όλο και πιο άβυσσος, πως η φοιτητική παρουσία σε ένα τόπο δεν είναι ανεπαρκής για την επικοινωνία, πως οι αποστάσεις ανάμεσα στους τύπους εκπαιδευτών, καθώς ακόμα όλο και αυξανόμενη παγκόσμια παροικία, πλάσι στον άναφο ορθό της ροής πληροφοριών και ημερησίως. Ένας αλλόκοτος παγκόσμιος χώρος με τανικές αποστάσεις γίνεται να αμολογείται σε μια υπνοτυπική κλίση όπου νομίζον πως γνωρίζουν τα βήματα – τρέχουν δραστηριότητες που κλείτουν την υδρόγειο μεταμορφώνοντας την μόνο με το περπάτη τους – και σε όσους απλώς απολαμβάνουν ανέσταν να εγκαθίστανται στις αλλαγές του περιβάλλοντος και στις δικές τους μεταμορφώσεις.

Παρόλο που τα χωρικά όρια διερχόντο να διαπερνούνται από τα οριζοντιώδη κλίματα της παγκόσμιας παλαιορίας που φρεσύνονται το πάντα παρικόνατος οπότε οπότε σπαστές της ανεπάρκειας, «η παρικόνατος εποχή είναι πάνω από όλα η εποχή του χώρου» όπως έλεγε ο Φουκό, επιστημονικός πως η εφεύρεση μας για τον κόσμο δεν είναι αυτή μιας μικρής αυτή ενός δοκιμίου που συνάγει σημεία και γίνεται το όλο του το νήμα.

Από τότε οι έννοιες του κέντρου του χώρου και του τοπίου κινούνται στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, που επέκτειναν όλο και περισσότερο στη χωρική της κοινωνικής ύλης, δίνοντας έμφαση στη σημασία της κοινωνικής παρικόνατος του χώρου και τη σχέση πολιτισμού και χώρου. Αυτή η σχέση περιβάλλει τη σημασία της γεωγραφίας, που αναπαράγει την χωρική διάσταση της μέχρι ενός σημείου κοινά, ιστορικές προσεγγίσεις που υπέρβαλαν κλίση.

Όμως πως μπορεί να υπάρξει μια μεγάλη ιστορία, μια και μοναδική ανθρώπινη γεωγραφία για κάθε τόπο και για όλο τον κόσμο, όταν τα θεμελιώδη που συνθέτουν τον κόσμο αυτό δεν έχουν νόημα από μόνο τους και δεν σχετίζονται αποκλειστικά με μια μοναδική δομή εξουσίας αλλά αποκτούν νόημα μόνο από την σχέση και την επικοινωνία μεταξύ τους. Καθώς οι άνθρωποι δρουν με ποικίλες τρόπους και εμπλεκόμενα σε πολλαπλές σχέ-

σεις εξουσίας, δημιουργούν αναπόφευκτα πολλαπλές ιστορίες και ποικίλες ανθρώπινες γεωγραφίες.

Ετσι η ίδια η γεωγραφία ως πολιτισμική γεωγραφία, αρχίζει να δίνει έμφαση στην ποικιλότητα των φαινομένων και ανθρώπινων χώρων που αναδύονται μόνο από την αμφίδρομη σχέση με τους ποικίλους πολιτισμούς. Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης, παύει να γίνεται άπαιστη η έννοια μιας μοναδικής και ενιαίας κοινότητας που προκύπτει ως το καλύτερο και δικαιότερο προϊόν μιας ελπίδας. Αναγνωρίζεται αντίθετα η αξία του λαϊκού πολιτισμού τόσο με δικούς του όρους όσο και ως πρόκληση στις αξίες μιας κυρίαρχης κοινότητας.

Η σύγχρονη πολιτισμική γεωγραφία επιστρέφει ιδιαίτερα στη σχέση πολιτισμού και κοινωνίας, αποφεύγοντας να διαχωρίζεται το πολιτισμικό από το πολιτικό. Με την λογική αυτή αντιμετωπίζεται τον πολιτισμό ως ένα πολιτικό φαινόμενο πεδίο, που συγκροτείται επίσης χωρικά και γεωγραφικά και καθορίζεται από πολιτικές και οικονομικές αντιθέσεις και συγκρούσεις. Στο γεωτικό εντάσσεται αυτό πολιτικό και πολιτισμικό πεδίο, για παράδειγμα, οι σχέσεις ανάμεσα στα φύλα φαινόμενα για συγκροτούν διαφορετικά στις διαφορετικές ιστορικές κοινωνίες, όπως και με διαφορετικές μορφές σε διαφορετικές ιστορικές και εποχές, καθώς μεταβάλλεται ανάλογα με τις κοινωνικές γεωγραφικές συνθήκες.

Παράλληλα, η αντιμετώπιση των πολλών και σύνθετων προβλημάτων του περιβάλλοντος οδηγεί σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις, που επαναπροσέχουν τις φωνές με τις κοινωνικές επιστήμες, δίνοντας στη γεωγραφία ένα ολόκληρο επιστημολογικό γέφυρας μεταξύ τους.

Απέναντι στις σημειωτικές αυτές διαπιστώσεις και προκλήσεις της επιστήμης της Γεωγραφίας, η κοινότητα των Ελλήνων ειδικών σε θέματα χώρου έχει ενσωματώσει με νέες ειδικευμένα τμήματα στα Πανεπιστήμια της Θεσσαλίας, του Αιγαίου, στο Παιτείο Πανεπιστήμιο και περιφέρεια στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Εδώ πρέπει να προσέξουμε και ορισμένα σχετικά με ταχιστικά προσεγγίσιμα.

Όμως, όπως άλλωστε είπαμε, μπορεί να παρατηρήσει κανείς σε πολλούς άλλους επιστημονικούς χώρους, η ύπαρξη πανεπιστημιακών σχολών δεν αρκεί για τη δημιουργία χώρων επιστημονικού διαλόγου και αναπαράθεσης διαφορετικών θεωριών, χώρων που κινούνται ως απόλυτα ανεξάρτητα για την ανάπτυξη και κυκλοφορία κριτικών θεωριών απέναντι στα σύνθετα προβλήματα της εποχής τους. Αντίθετα, η έλευση τέτοιων χώρων διάλογου αφήνει ελεύθερο το πεδίο σε έναν ανοιχτό (και συχνά αδιόρατο) τεχνολογικό λόγο.

Ετσι, είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις επιστήμες του χώρου το γεγονός της πρόσφατης κοσμογραφίας που νέου εξοπλισμού επιστημονικού περιοδικού «ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ» από το Τμήμα Γεωγραφίας



του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου και τις εκδόσεις ΕΣΑΝΤΑΣ. Υπεύθυνος Συντάκτης επιστολής είναι ο καθηγητής του ίδιου πανεπιστημίου Κωστής Χατζημιχάλης και μέλη της είναι οι Ντίνος Βασιού (ΕΜΠ), ο Παύλος Δελαδογιάννης (Παν. Αιγαίου), η Μαρία Μαντοβλάου (ΕΜΠ), ο Μίρμαν Μιχάλης (ΑΠΘ), ο Νίκος Παπαμάρκος (ΑΠΘ) και η Ελένη Χριστοφίδου (ΑΠΘ).

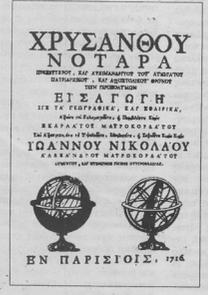
Όπως σημειώνει και η επιστημολογική επιστολή, η ιδέα για το περιοδικό αυτό γεννήθηκε τον Αύγουστο του 1999 στις Λεύκες της Πάρου, στα πλαίσια του Τμήματος Διεθνούς Σημασιολογίας του Αιγαίου, που επί 18 χρόνων συντηρούν κριτικές συζητήσεις και αντιπροσωπείες με μέλη Ελλήνων και ξένων ειδικών για τη γεωγραφία και το χώρο. Η ιδέα της Πάρου ήταν ορισμένα από τα επιστημολογικά κείμενα των Σημασιολογικών, να αποτελέσουν το έναυσμα για την έκδοση ενός σχετικά επιστημονικού περιοδικού. Η ιδέα αυτή οδήγησε λοιπόν στην έκδοση των ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ με στόχο τη δημιουργία ενός χώρου για την κριτική διερεύνηση των προβλημάτων που σχετίζονται με την οργάνωση του ανθρώπινου και του φυσικού χώρου και την ανάδειξη των δυνατοτήτων της γεωγραφίας ως επιστήμης-γέφυρας για τη σύνθεση των χωρο-κοινωνικών φαινομένων.

Κάθε φορά, έξι θεματικές ενότητες οι οργανώνουν τα περιεχόμενα του περιοδικού: οι Γεω-Επιστημονικές, που θα φιλοξενούν επίκαιρα σχόλια στα οποία θα σχολιάζονται (σύντομα) κείμενα θέματα της συγκριτικής, τα Επιστημολογικά Αρθρα, που θα περιλαμβάνουν εκτενείς συζητήσεις Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, κριτικών κριτικές, οι Επιστημολογικές Συναυσίες και Αντιπαράθεσης, που θα παρουσιάζουν σύντομα, σημαντικά και άλλες επιστημολογικές δράσεις και θα υπάρχει χώρος για τη φιλοξενία επιστημολογικών ανταλλαγών, οι Παρανομικές Ερευνητικές Προσεγγίσεις και Διατριβές, όπου θα γίνεται η παρουσίαση αντίστοιχων εργασιών, το Θέμα των Σπουδαστών, όπου θα παρουσιάζονται φοιτητι-

κές δράσεις και πρωτοβουλίες, καθώς και περιλήψεις διπλωματικών εργασιών και, τέλος, Βιβλιοκριτική και Βιβλιοπαρουσίαση ελληνικών και ξένων βιβλίων.

Στο πρώτο τεύχος των ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ παρουσιάζονται αναλύσεις για το άρθρο 24 του Συντάγματος, το σχετικό με τη δόση και τις δικαστικές εκπτώσεις, η σφύριξη του οποίου προκάλεσε σημαντικές κριτικές, επιστημολογικές εργασίες για το χώρο και την πολιτισμική προσέγγιση, θέματα σχετικά με τους κόλπους και τη χωρογραφία, αλλά και σχετικά με το κλίμα και τις απορριμμένες.

Σε έναν κόσμο, όπου κάθε έννοια κέντρου και ολότητας δεν καταφέρει να ανταποκριθεί στην «χωροκοινωνική σημασία» και στη διακίνηση των μηνυμάτων, που διαπερνούν τα όρια παγκοσμιοποιητικού και κέντρου-περιφέρειας, ένα περιοδικό όπως οι ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ, αναπτύσσει την κριτική πολυφωνία των ποικίλων επιστημολογικών προσεγγίσεων σε κάθε εξοπλιστική κλίση που επιφέρει να αναπαράσσει την παγκόσμια χώρα σε μια ελεγμένη ολότητα, ευσυντηρούμενη από την καταλληλότητα παρουσιάζει ενός εργαλειολογικό-τεχνολογικού λόγου που καθίσταται κυρίαρχος όταν υπολογιστούν οι κριτικές επιστημολογικές αναλύσεις.



## «Γεωγραφίες», ένα προϊόν συνεργασίας

### ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Όπως τα περισσότερα περιοδικά, έτσι κι ένα που προστέθηκε μόλις προχθές στον περιοδικό Τύπο, οι «Γεωγραφίες», είναι προϊόν παρέας και συνεργασίας φίλων. Ένα προϊόν, που «αντίθετα προς τους νόμους της αγοράς, δεν έρχεται να καλύψει μια υφιστάμενη ζήτηση, αλλά να συμβάλει στη δημιουργία μιας κριτικής επιστημονικής συζήτησης για τα θέματα του χώρου, στην Ελλάδα και διεθνώς», λέει το σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής στο πρώτο τεύχος, υπεύθυνος της οποίας είναι ο Κωστής Χατζημικιάλης. Η ενότητα του χώρου, –του πολεοδομικού, του χωροτακτικού, του γεωλογικού, του τοπογραφικού, του ιστορικού, του αρχιτεκτονικού, του περιβαλλοντικού κ.λπ.– είναι το ζητούμενο για τους συντάκτες του νέου περιοδικού. Στο πρώτο τεύχος τους, λοιπόν, οι «Γεωγραφίες» (που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις «Εξάντας»), φιλοξενούν παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών και

διατριβών, επιστημονικά άρθρα και σημειώματα από συναντήσεις επιστημόνων και μια συνέντευξη της καθηγήτριας Γεωγραφίας στο Open University Doreen Massey στην Ντίνα Βαΐου.

Μια συνομιλία για τους τόπους που αλλάζουν διαρκώς, για την έννοια των τόπων χωρίς σύνορα. «... Εξέρετε, οι άνθρωποι συχνά αναζητούν τις “ρίζες” τους σε έναν τόπο –μια αίσθηση ασφαλείας. Και τη θεμελιώνουν στη σταθερότητα και την “κλειστότητα” που υπάρχει σ’ αυτόν τον τόπο. Θέλω να πω ότι δεν υπάρχει ούτε σταθερότητα ούτε “κλειστότητα”. Υπάρχει μόνο ρευστότητα και συσχετισμός. Δεν μπορούμε όμως να μάθουμε να βρισκουμε σ’ αυτά την ασφάλειά μας;». Ο τόπος που ζούμε, η γεωγραφία του, η μορφολογία του, η διαμόρφωση του τόπου και του τοπίου στη ζωή μας και την προσωπικότητά μας είναι στοιχεία πολιτισμού. Και αυτά σκοπεύουν να εξετάζουν οι «Γεωγραφίες».

Ο.Σ.

11/κμ 13.7.01

### Γεωγραφία και πολιτισμός

Το νέο περιοδικό «Γεωγραφίες» έρχεται να καλύψει έναν χώρο αγεωγράφητο. Ο προβληματισμός για τη γεωγραφία, όπως σημειώνεται, εμφανίζεται κατακερματισμένος και ενίοτε υπερειδικευμένος, ανάμεσα σε πολεοδόμους, χωροτάκτες, γεωλόγους, τοπογράφους, ιστορικούς, αρχιτέκτονες, περιβαλλοντολόγους, χαρτογράφους κ.ά. Η ενότητα του χώρου έχει χαθεί και ανασυντίθεται τώρα σε μια συλλογική δουλειά που εξασφαλίζει τον απαιτούμενο πλουραλισμό. Εξ ου ο τίτλος «Γεωγραφίες» και όχι Γεωγραφία.

Το εξαμηνιαίο περιοδικό εκδίδεται από τις εκδόσεις Εξάντας και διευθύνεται από επαγγελματική επιτροπή. Η επιτροπή απαρτίζεται από πανεπιστημιακούς του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Η συντακτική επιτροπή υποστηρίζεται από 30 εξωτερικούς συμβούλους.

Στο πρώτο τεύχος εξετάζεται ένα άρθρο του Συντάγματος για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Το άρθρο συζητήθηκε στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία γενικώς δεν προσήλκυσε το ενδιαφέρον του κοινού. Οι προτάσεις αλλαγής του συγκεκριμένου άρθρου ωστόσο προκάλεσαν σημαντικές κινητοποιήσεις 200 οικολογικών οργανώσεων, επιστημονικών φορέων, μεμονωμένων πολιτών και κάποιων δημοσιογράφων που οδήγησαν σε μερική υπαναχώρηση από την πλευρά της κυβέρνησης. Στο τεύχος επιχειρείται κριτική αποτίμηση των εξελίξεων από την Ελένη Πορτάλιου και τον Αντώνη Μανιτάκη. Η ενότητα των επιστημονικών άρθρων περιλαμβάνει κείμενα για τη σχέση γεωγραφίας και πολιτισμού (των E. Soja, G. Paolucci και Θ. Τερκενλή), για τη χαρτογραφία (E. Λιβεράτου) και για την παράκτια γεωμορφολογία και το κλίμα (X. Μαρουκιάν, K. Παυλοπούλου, K. Γάκη-Παπαναστασίου, A. Ζαμάνη). Υπάρχουν ακόμη περιγραφές συνεδρίων και παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών και προγραμμάτων, όπως η «Ανάπλαση περιοχής Γκάζι - Κεραμεικός με εισαγωγή ήπιων μορφών ενέργειας», «Κατευθύνσεις για την αναβάθμιση του αντισεισμικού σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης στην πόλη της Πάτρας: οργανωτικές και πολεοδομικές διαστάσεις» κτλ. Η ύλη κλείνει με βιβλιοκρισίες.

*Το Βήμα*, 12.8.2001



ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ

Από τον Σταμάτη ΜΑΥΡΟΙΔΗ

## Η εξαιρετη γεωγραφία της Ηπείρου...

**Η** γεωγραφία, το γράφειν δηλαδή περί την γην, παρότι ως όρος αντλεί τη γλωσσική του καταγωγή από τα αρχαία μέρη μας, εντούτοις η επιστημονική του εδραίωση στους σύγχρονους καιρούς δεν είχε γίνει της ανατόμικης προσοχής που επεφύλαχθη σε άλλες επιστημονικές περιοχές. Παρέμεινε κατά συνέπεια ένας «σχόνος» χώρος, ο οποίος προσπαθούσε να ανταλεί κάθε φορά την πληροφόρησή του από επιστημονικά περιοδικά άλλων συναφών με το αντικείμενο χώρων.

Η ανάγκη να συστηματοποιηθεί αυτή η γνώση και η πληροφόρηση οδήγησε κάποιους επιστήμονες σε μια προσπάθεια να συστηματοποιήσουν τον γεωγραφικό τους ορίζοντα δημιουργώντας το ειδικευμένο στο είδος περιοδικό με το λογότυπο «Γεωγραφίες».

Ειδικευμένο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν ανοίγεται και στο ευρύτερο κοινό, κοι-

νό που έχει επιστημονικά ενδιαφέροντα εννοείται... Δεν είναι φυσικά περιοδικό ποιητικής ύλης, σημειώνει ο υπεύθυνος της συντακτικής του επιτροπής Κωστής Χατζημυχάλης, τον οποίο συναντήσαμε και του ζητήσαμε να μας οριοθετήσει την ταυτότητα και το «στυλ» των Γεωγραφιών. «Δεν είναι π.χ. σαν το 'Γεώραμα' ή το 'Νάσιοναλ Τζεογκράφικ' (θα μας πει), διότι αυτά αποσπελούν εκλαϊκευμένη και υπεραιλουστευμένη όψη της γεωγραφίας που περιορίζεται στην εικόνα, στην εντυπωσιακή εικόνα. Εμείς δεν κοιτάμε αυτή την εικόνα, κοιτάμε πίσω από αυτή, δηλαδή ρωτάμε το γιατί, δεν περιοριζόμαστε απλώς στο πού», συνεχίζει ο κ. Χατζημυχάλης.

Το περιοδικό, ως απευθυνόμενο στη σκεπτόμενη κοινότητα, περιέχει και σχόλια για τη γεωπολιτικότητα που κάθε φορά ανατίθενται σε δύο άτομα. Θυμίζουμε εκείνα για τον πόλεμο στο Ιράκ, την κατασκευή του Ιολάμ, το

άρθρο 24 για τα δάση, τους οικονομικούς μετανάστες, θέματα δηλαδή της επικαιρότητας.

Το συγκεκριμένο τεύχος είναι το πρώτο που έχει αφιέρωμα σε μια από τις μεγάλες γεωγραφικές ενότητες της Ελλάδος.

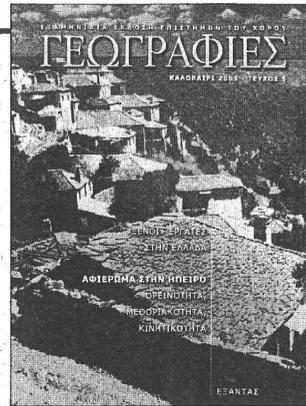
Αναφερόμαστε στο αφιέρωμα του στην Ήπειρο, μια παρεξηγημένη περιοχή της Ελλάδας, που πολλοί τη θεωρούν καθυστερημένη και υπανάπτυκτη, ωστόσο οι άνθρωποι του περιοδικού, μακράν από αυτή την ανάλυση, αναδεικνύουν τις «κρυφές» ιδιαιτερότητές της.

Την επιστημονική επιμέλεια του αφιέρωματος την είχε ο Στάθης Δαμιανιάκος, που δυστυχώς ήταν και η τελευταία εργασία πριν από τον αναπάντεχο θάνατό του.

Ο Σ. Δαμιανιάκος, καθηγητής στη Γαλλία, είναι γνωστός από τις πολύ εμπεριστατωμένες έρευνες που έχει κάνει για τον αγροτικό χώρο και ειδικά για την Ήπειρο, καθώς

και για τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των ομάδων εκείνων που συνήθως δεν βλέπουμε με «καλό μάτι».

Το συγκεκριμένο αφιέρωμα στην Ήπειρο αποτελεί μια καταπληκτική δουλειά, η οποία αντιμετωπίζει την Ήπειρο μέσα από τις τρεις έννοιες: Ορεινότητα, μεθοριακότητα και κινητικότητα. Μια εντελώς ευρηματική σύλληψη, που δίνει στην κυριολεξία το γεωγραφικό στίγμα της περιοχής. «Θέλαμε (μας λέει ο Κ. Χατζημυχάλης) και εκείνος ήθελε να ξεπεράσει τα στερεότυπα περί καθυστέρησης, υπανάπτυξης, μεψιμοιρίας και την τεχνοκρατική καραμέλα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης που όλοι την αναμασάμε και απλώνουμε το χέρι... Το αφιέρωμα του Δαμιανιάκου αγγίζει χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν και αναδεικνύουν κυριολεκτικά τη



οποία δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να παρουσιάζουν τις διπλωματικές τους εργασίες ή κάποια έρευνα που έχουν κάνει.

Όλα τα επιστημονικά άρθρα περνάνε από επιστημονική κρίση, από δύο κριτές μάλιστα. Αν υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κριτών, στέλνονται και σε έναν τρίτο. «Προσπαθούμε, κατά το μέτρο

του δυνατού, να εξασφαλίσουμε την επιστημονική ποιότητα και πληρότητα των άρθρων. Πολλές φορές γινόμαστε κακοί, και αυτό στο μικρό ελληνικό 'χωριό' δημιουργεί πρόβλημα, αλλά τι να κάνουμε...».

Οι «Γεωγραφίες» εκδίδονται από τις εκδόσεις «Εξάντας», καθώς η κ. Κοτζιά δέχτηκε να στηρίξει οικονομικά την έκδοση, πράγμα όχι σύνηθες στο ελληνικό εκδοτικό τοπίο, όταν αναφερόμαστε σε περιοδικά του είδους...

δυναμική του χώρου.

Το ειδικό ενδιαφέρον είναι ότι το περιοδικό έχει άλλες ενότητες, όπως π.χ. τις επιστημονικές αντιπαραθέσεις και ενημερότητες, όπου παρουσιάζονται συνέδρια και εκτίθενται οι αναπλοήσεις μεταξύ των επιχειρημάτων, μια δεύτερη ενημερωτικού χαρακτήρα επίσης είναι οι σύντομες παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών και διατριβών, καθώς και μια ενότητα που την ονομάζουν 'Το Βήμα των φοιτητών', στην

ται η σειρά μελετών για την επικοινωνία και τις πολιτισμικές σπουδές, με τη φιλοδοξία να αυξηθούν, στην ελληνική βιβλιογραφία, τα κείμενα που αφορούν τους συγκεκριμένους τομείς. Το εναρκτήριο βιβλίο θεωρείται κλασικό και συζητά τις τάσεις στη μελέτη των Μέσων και της επικοινωνίας, τεκμηριώνοντας τη θεωρία με παραδείγματα από εμπειρικές έρευνες. Πρόκειται για συλλογή επιστημονικών άρθρων που ενδιαφέρουν τόσο τους φοιτητές και τους ερευνητές όσο και τους δημοσιογράφους και εργαζομένους στα ΜΜΕ. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε το 1991 και από τότε έχει επανεκδοθεί δύο φορές. Στην τελευταία έκδοση υπάρχουν προσθήκες άρθρων για τις ραδιάεις εξελίξεις στο χώρο των ΜΜΕ, τόσο από την πλευρά όσων τα διαμορφώνουν όσο και από την πλευρά όσων τα παρακολουθούν.

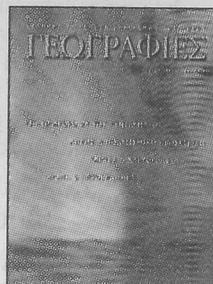
#### ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

##### Γεωγραφίες Εξαμηνιαία έκδοση

εκδ. «Εξάντας»

σελ. 144, δρχ. 3.000

Πανεπιστημιακό του ΕΜΠ, του ΑΠΘ, του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου αποτελούν τη συντακτική ε-

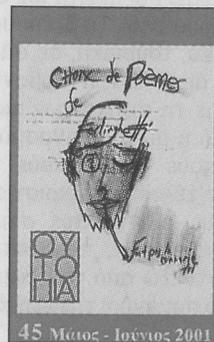


πιτροπή του νέου περιοδικού που μελετά τα θέματα του χώρου στην Ελλάδα και διεθνώς, αναζητώντας παράλληλα την, κατακερματισμένη πλέον, ενότητα του χώρου. Η Γεωγραφία ως επιστήμη του χώρου έχει τα εργαλεία και τις μεθόδους να συνθέσει τις επιμέρους προβληματικές και να μελετήσει τις πολλές Γεωγραφίες, τους πολλούς χώρους γύρω μας και την επίδρασή τους στη συμπεριφορά και στα ήθη. Γεωεπικαιρότητες, συνεντεύξεις, εισηγήσεις σε συνέδρια, επιστημονικά άρθρα και βιβλιοκριτικές αποτελούν την ύλη του τεύχους, για το οποίο συνεργάστηκαν οι: Ελ. Πορτάλιου, Αντ. Μανιτάκης, Ντίνα Βαΐου, Ευ. Λιβιεράτος, Θεανώ Τερκενλή, Edward Soja, Gabriella Paolucci, Χ. Μαρουσιάν, Κ. Παυλόπουλος, Κ. Γάκη-Παπαναστασίου, Α. Ζαμάνη, Μ. Μυρίδης, Ρ. Λυκογιάννη, Κ. Χατζημιχάλης, Γ. Πατρίκιος, Χρ. Χαλικιάς, Μ. Δανδουλάκη, Ι.

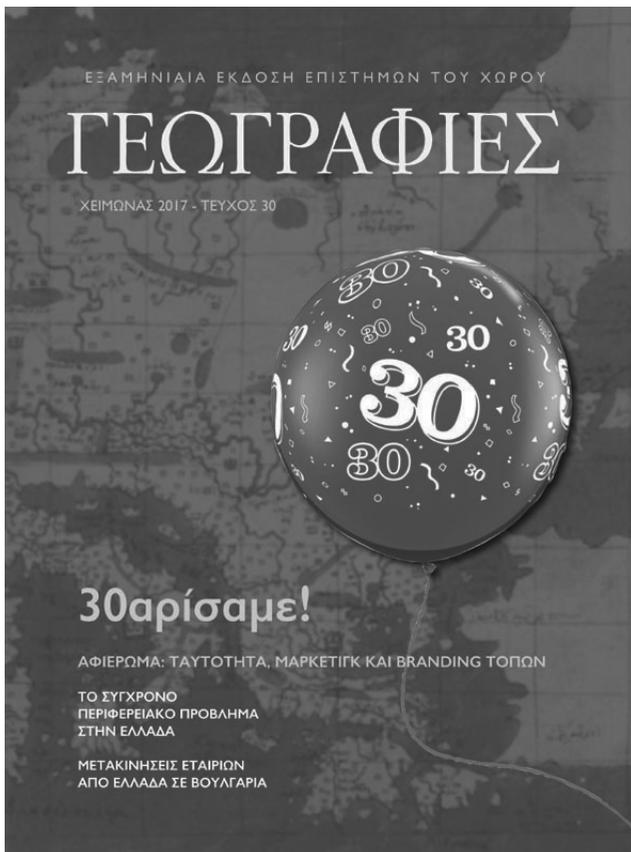
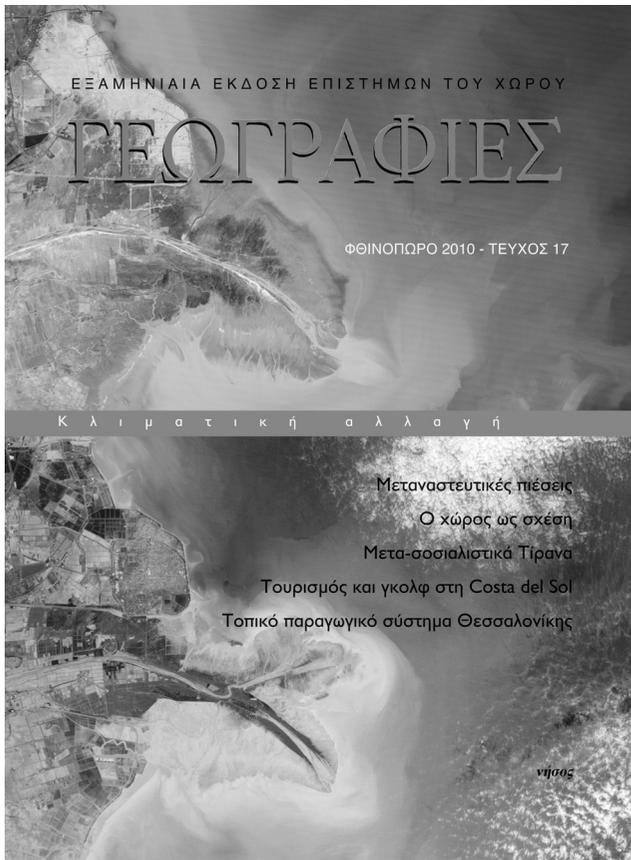
Παρχαρίδης, Κ. Περισσώτης, Π. Χαχαράκη, Χρ. Αγριαντώνη, Μαν. Παπτινιώτης, Μ. Μαντούβαλου, Αν. Σαρρηγιάννη.

##### Ουτοπία τεύχ. 45, σελ. 182

Παλαιότερο το δεύτερο περιοδικό, δημιουργήθηκε το 1992 και κοντεύει πλέον να συμπληρώσει δέκα χρόνια ζωής. Με αφορμή την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα και με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον και στο όραμα για έναν καλύτερο κόσμο, πραγματεύεται τα θέματά του. Σ' αυτό το τεύχος δημοσιεύε-



ται ένα αφιέρωμα στον Γερμανό καθηγητή W. F. Haug και στις μελέτες του σε κοινωνιολογικά και φιλοσοφικά προβλήματα της εποχής. Η μετανάστευση στην Ελλάδα, οι Τσιγγάνοι στην πρώην Σοβιετική Ένωση, κείμενα για τον



ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ  
**ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ**

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2012 - ΤΕΥΧΟΣ 20



Αντέξαμε  
**20** τεύχη!